

Aktuális ügyek.

A GYERMEKEK VASÁRNAPI ISKOLÁJA.

1. A vasárnapi iskolázás erkölcsileg és vallásilag *nevel*. Célja csak az lehet, hogy a gyermeket ellása olyan erkölcsi és vallási készségekkel, amelyek nemcsak a gyermek gondolkodásában élnek, hanem a cselekvések indítóiképpen is szerepelnek, tehát: nemcsak a gyermek gondolkodását, hanem *életét* is befolyásolják. Mert ez a nevelés célja.

2. Két ut kínálkozik arra, hogy a tanult kultúrkincs az ember *életére*, cselekvéseire hatást gyakoroljon. Egyik az, amikor a helyes élet szabályait — ezt akarjuk belénevelni — logikus formában a gyermek elé állítjuk, hogy értelmileg megértse és magával sodró erővel lelkére beszélünk, hogy érezze meg: akarnia kell azok szerint élni. A másik mód pedig ez:

Vannak a gyermeknek *szokásai* — függetlenek erkölcsi megítéléstől — amelyeket a megfelelő esetekben mindig alkalmaz is annyira kivétel nélkül, hogy ez már nála nem lehet tudatos meggondolás eredménye. Amikor az emberi lélek határoz, akkor a *tudatalattiból*, a léleknek ebből a leghatalmasabb birodalmából, merülnek föl megoldás formák: öntudatosságunk szerepe pedig az, hogy ezeket megbírálja s céljai szerint esetleg egészen másokkal helyettesitse. A *megszokás* most már azt jelenti, hogy azt a bizonyos megoldás formát már nem az öntudatosságunk kényszeríti magunkra, az már mélyen beidegződött lelkünkbe s így cselekvéseinket már akarat elhatározásunk előtt a tudatalattiban meghatározza. Mivel pedig a legtöbb esetben nyilvánvaló, hogy azokat a szokásokat, a gyermek kívülről szerezte, bizonyos, hogy van valamilyen út arra, hogy elénk adott, *kivülünk* álló szabályokat annyira magunkévá tegyünk, hogy cselekedeteinket azok már lelkünk mélyén meghatározzák. *Ez a mód biztosabb a tudatos követésnél, hiszen azt jelenti, hogy a lelket mélyebben hatotta át a követni akart szabály.* Most az a kérdés, hogy melyik ez az út.

3. Felnőtt ember, aki odaadóbban képes értelmi munkára azáltal *vési lelkébe* az életszabályt, hogy gondolkodik róla, miko valamilyen cselekvésre kerül a sor: tudatosága által megvalósítja s így — az *állandó gyakorlás folytán* — bizonyos idő elteltével lelkébe vésődik. *Erre a gyermek nem képes.* Mi követ-

kezik ebből? Az, hogyha mi a gyermekeknek csak ezt, vagy főképp ezt adunk, szóval olyan beszédet mondunk, amelyben logikus formában igazoljuk és megformulázzuk a szabályt, aztán lelkes szavakkal buzdítjuk őket azok követésére, akkor elérjük azt a nagyszerű eredményt, hogy kikérdezvén a gyermeket, az minden kérdésre megfelel s tudja, mit kell tennie, ámde — csak értelmileg lévén foglalkoztatva — másnap már alig emlékezik valamire s egy hét múlva, ennyi se kell, mindent elfelejt; soha eszébe se jut amit *tanúlt*. Sajnálatos pedig, hogy manapság sokhelyt azzal mérük a tanítás eredményét, hogy a gyermek a kikérdezésnél megtudja-e mutatni, hogy mindent megértett s tud-e a kérdésekre okosan válaszolni.

4. Azt hiszem más utat kell keresnünk.

Vannak dolgok, amik az embert mélyen megragadják. Zenesz embert egy hallott melódia, amely hónapokig visszacseng fülebe. Tudós embert egy új és nagyszerű gondolat. A minden különös képességnélkülieket valami, ami érdeklődésüket egyszerre fölkelti: elejük állított kiabáló példa, megmutatott, nemcsak *megláttatott* örvény életútjuk végén. A gyermeket pedig a *mese*.

Az, ami az emberi lelket megragadja, behúzódik a lélekbe s ott élni kezd, mint erős benyomás. A legtöbbször tudatosan nem is foglalkozunk vele, mégis azt vesszük észre, hogy hatással van reánk. Mert *a tudatalattinak* mozgó élete van, amely legalább is olyan fontos, mint a tudatos élet. Ime, szemléltetem.

Néha megkísérlünk valami problémát megoldani, tudatosságunk erős munkát végez, fősorakoztatja az érveket, kiutat keres: nem sikerül. Akkor abba hagyjuk a meddő fáradozást. Másra terelődik a figyelmünk. S egyszer, amikor nem is foglalkozunk vele, tudatba ölik a megoldás. Ennek nem lehet más magyarázata, minthogy tudatalatt az érvek tovább mérköztek, a megoldást létrehozták s az éppen csak *felöltlik* a tudatba. Tehát mi csak *tudatosan* nem foglalkozunk azzal a problémával, tudatalatt igenis; más gondunk sem volt.

A gyermek meséket hall boszorkányokról, éjféli szellemekről. A mesében nem mondják neki: te pedig félj tőlük, kis fiam. Ez talán — sok esetben — eszébe se jut. Mégis éjjel fölriad, megrémül s megtörténik, hogy hosszú időközön keresztül ijedőssé, félenkké lesz. Mindez pedig azért, mert ha a mesében nem is volt szavakkal kimondva, tehát a gyermek tudatosan nem is jött rá arra, hogy a kísértetektől félni kell, de a mese értelme, jelentése föltétlenül ez volt, ezt aztán a tudatalatti kibontotta, megértette s ennek következtében a gyermek tudtán kívül (tehát anélkül, hogy tudatossága ebben közreműködött volna) hatása alá került a mese tulajdonképpeni tendenciájának.

Megtaláltuk a megoldást.

5. A gyermeknek mesét kell mondani, amelynek rejtett jelentése erkölcsi vagy vallási. *Kerülni kell mindazt, ami aka-*

dályozza a gyermeket abban, hogy a mese mélyen megragadja. Tehát kerülni kell a tanítói előadást, a mese jelentésének szavakba való foglalását s a határozott utalást arra, hogy ezt meg kell tanulni, mivel akkor lecke színezete lesz a mesének. Ugyanez okból a kikérdezést is mellőzni kell. Némelyek ellene vehetik ennek azt, hogy ha az erkölcsi tartalmú mesét elmondjuk, akkor a tanúság levonása csak ráadás, ami a tudatossághoz szól s a tudatos megértés is egyik tényezője lehet a lélekbe oltásnak. Ha csak ennyit jelentene a tanulság levonása és a kikérdezés, akkor csakugyan bátran megmaradhatna. De egyebet is jelent. Jelenti azt, hogy a gyermek olyan lélekkel jön a vasárnapi iskolára, hogy ott figyelni kell, tanulni kell, mert kikérdezik a végén. Ez a lélek kissé fanyar. Már pedig csak akkor ragadhatja meg mélyen a mese a gyermeki lelket, ha ezt erős fölbuzdulással, mohón, tátott lélekkel áhítja, várja.

Lehet, hogy a gyermek — ha kikérdeznék a rejtve erkölcsi tanulságú mese értelme felől — nem tudna számot adni erről, nem vette észre. Nincs ebben semmi veszedelem. Egészen mellékes az, hogy a mese tanulságát értelmileg, tudatosan magáévá tette-e. Ha a mese jól van megírva (*benne* van az erkölcsi tanulság), jól van elmondva, hogy a gyermek azt lélekbe írhatta, majd kibontódik lelke mélyén a jelentése s a gyermek követni fogja azt tudtán kívül a tudatalattira gyakorolt hatás következtében.

Íme, így lehet a vasárnapi iskolázás valóban *nevelői hatású*.

Ami az embert mélyen megragadja, az behúzódik lelkébe s tudatalatti életére gyakorol átformáló hatást. A gyermeket így csak a mese kapja meg. Ha a mesébe rejtve, erkölcsi alapeszmét teszünk, akkor az a tudatalatti hatás erkölcsi irányú lesz; a gyermek tudtán kívül is, a szerint az eszmény szerint fog élni, ami a mese jelentése. Kerülni kell azonban mindazt, ami megakadályozza a gyermeket abban, hogy a mesét őszinte mohósággal hallgassa. Tehát a mese tanítói színezetét, a levont tanulságokat, a kikérdezést. Mert nem az a fontos, hogy a gyermek *értelmileg* sajátítsa el az erkölcsi szabályt, hanem az, hogy a mélyen lélekbe fogadott mese erkölcsi jelentése tudatalatt a lelket alakítsa át, néha a tudatosságtól függetlenül.

Balázs Ferenc.

EGYHÁZI ÉNEKEINK ÚJ FORMÁBAN.

26.

(Énekeskönyv 190. helyett.)

Uram, tehozzád szállt imánk.
Uram te látod, bent mi bánt.
Ne hagyj el minket, oh ne hagyj,
Neved nekünk fegyvernek add.
Neved nekünk pajzsunk legyen,
Hallgass meg jó Atyánk. Amen.

27.

(Énekeskönyv 26. helyett.)

1. Mit remegsz, mért háborogsz, én szívem, mi bántott?
Bánat és bú ellened mért ütöttek pártot?
Oh ne csüggedj, nézz az égbe,
Küld az Úr a szenvedésre
Balzsamot.
2. Mit remegsz, mért háborogsz, én szívem, mi bántott?
Azt hiszed, hogy senkisé fogja már a pártod?
Oh szívemnek bús keserve,
Fönt az Úr, az ő kegyelme
Nem hagy el.
3. Mit remegsz, mért háborogsz, én szívem mi bántott?
Bánatodra balzsamod mérthogy nem találod?
Oh tekints fel bánatodból,
Fennt az Úr, nem hallod, így szól:
Bízzatok.

28.

(Énekeskönyv 3. helyett.)

Értelemnek Istene, oh jelenj meg köztünk.
Esdekelve száll feléd minden érzeményünk.
Oh bocsásd ránk égi lángod.
Gyújts mibennünk, gyújts világot
Istenünk.

29.

(Father high. Esketésre.)

1. Sziveket megáldó édes jó Atyánk,
Boldog döbbenettel száll hozzád imánk
Sziveinkbe irtad legszebb titkodat,
Oh te töltsd be, mit most két szív itt fogad.